

**De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Z.Exc. Prof.dr. R.H. Dijkgraaf,**

**De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,
Z.Exc. Drs. A.D. Wiersma**

En

De Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer

Betreft: BRANDBRIEF VOLTijd PRIMAIR ONDERWIJS VOOR HOOGBEGAAFDEN

Datum: 11 februari 2022

Bijlage: Situatieanalyse Voltijd Primair Onderwijs voor Hoogbegaafden in Nederland
door Loek Zonnenberg

Hooggeachte heer Dijkgraaf, heer Wiersma en geachte leden van de Commissie OCW van de Tweede Kamer,

Als directeuren van scholen met een voltijd HB-onderwijsaanbod, vragen wij uw aandacht voor de complexe situatie van hoogbegaafde (HB) basisschoolkinderen (IQ ongeveer 130 of hoger) in Nederland. HB-kinderen uit alle bevolkingslagen en migratie achtergronden lopen vast in het reguliere primair onderwijs. Ook wanneer een plusvoorziening aanwezig is. De verhalen zijn schrijnend.¹ 25-45% van alle thuiszitters in het basisonderwijs is zelfs hoogbegaafd². Dit kan anders!

Voltijd HB-onderwijs biedt een oplossing voor deze kinderen! Wij zien in de praktijk wat deze onderwijsvorm voor hoogbegaafde kinderen betekent. In deze brief vertellen wij u meer over deze oplossing. Maar ook over de problemen die wij tegenkomen en wat de gevolgen daarvan zijn voor de kinderen. Aan het eind van deze brief doen wij u een aantal concrete verzoeken. Wij ontvangen daarop graag uw reactie.

Speciale aandacht vragen wij u voor *De situatieanalyse voltijd primair onderwijs voor hoogbegaafden in Nederland* van Loek Zonnenberg (voormalig partner McKinsey en Company) (**zie bijlage**). Dit onderzoek wijst uit dat voltijd HB-onderwijs noodzakelijk is voor het overgrote deel van de hoogbegaafde kinderen in Nederland. De inhoud en de uitkomsten van het rapport worden onderschreven door meer dan 20 gerenommeerde experts op het gebied van hoogbegaafdheid en/of onderwijs. De wereld achter de cijfers wordt treffend zichtbaar door “*de stem van de ouders*” die door middel van quotes is opgenomen in het rapport.³ Leest u dit vooral!

---

¹ Zie oa. de documentaire van Marlies Smeenge ‘*Door de bomen*’ over Tim van Eede
https://www.npostart.nl/2doc-kort/08-02-2022/VPWON_1325887

² Zie bijlage: Rapport Zonnenberg - *Situatieanalyse Voltijd HB-onderwijs* p.3 sub 1b

³ Zie bijlage: Rapport Zonnenberg - quotes in Schema 7i “*de stem van de ouders*” p.32 t/48

Voltijd HB-onderwijs in Nederland

Scholen met een voltijd HB-onderwijsaanbod bieden, binnen het bestaande bestel, een belangrijke oplossing voor een groot deel van de hoogbegaafde kinderen. Er zijn ongeveer 110 van dergelijke scholen in Nederland.⁴ Op deze scholen is sprake van jarenlang opgebouwde kennis en expertise in het werken met HB-kinderen. Hoogbegaafde kinderen vinden hier vaak voor het eerst in hun leven een fijne plek op school. Zij ontwikkelen hier hun potentieel en bloeien op. Deze scholen voorkomen dat HB-kinderen uitvallen!

Voltijd HB-onderwijs staat onder druk

Helaas merken wij iedere dag dat voltijd HB-onderwijs onder grote druk staat. De problematiek van kinderen in het voltijd HB-onderwijs wordt zwaarder, er zijn te weinig plaatsen en veel scholen hebben moeite om het hoofd boven water te houden.

Zwaardere problematiek kan voorkomen worden

Wij merken dat de problematiek van kinderen die instromen in het voltijd HB-onderwijs steeds zwaarder wordt. De kinderen komen pas binnen als het al te laat is. Zij zijn al ernstig vastgelopen of zitten zelfs al thuis. Hoogbegaafde kinderen blijven -onder druk van de wet passend onderwijs- te vaak te lang “hangen” in het reguliere PO. Dit leidt niet tot inclusief, maar tot exclusief onderwijs voor hoogbegaafde kinderen. Het onderwijs op een deel van de voltijd HB-scholen wordt steeds meer curatief van aard. Dit kan voorkomen worden! Het is noodzakelijk dat voltijd HB-onderwijs niet alleen curatief, maar ook preventief wordt ingezet.⁵

Ook in samenwerkingsverbanden (SWV's) waar preventief voltijd HB-onderwijs wel relatief gemakkelijk en zonder tussenkomst van het SWV toegankelijk is, is merkbaar dat de problematiek zwaarder wordt. Daarnaast zijn vaak te weinig plaatsen beschikbaar of kan juist aan kinderen met een meer curatief of complex profiel geen plaats worden geboden op dezelfde school. Iedere directeur heeft te maken met intens schrijnende verhalen en huilende ouders wanneer er geen plaats is voor hun kind. Er bestaat grote ongelijkheid in de toegang tot passend HB-onderwijs voor hoogbegaafde kinderen in de verschillende SWV's. Ouders moeten hemel en aarde bewegen om een passende plek te vinden voor hun kind.

Structureel passend HB-onderwijs = structureel passende financiële ondersteuning

Voltijd HB-scholen doen er alles aan om binnen hun beperkte financiële mogelijkheden zoveel mogelijk kinderen een plek te bieden. Het water staat hen echter aan de lippen! Er zijn al meerdere voltijd HB-scholen omgevallen. Met de huidige financiële middelen en de zeer verschillende positionering van deze scholen binnen de SWV's, is het onmogelijk de continuïteit en de kwaliteit van het onderwijs te garanderen dat deze kinderen nodig hebben. Dit leidt tot wachtlijsten, thuiszitters en particulier HB-onderwijs voor wie het kan betalen. Structurele financiële ondersteuning is noodzakelijk om het tij te keren.

---

⁴ Zie onderzoek Willem Wind. Vaak betreft het reguliere scholen met daarnaast een voltijd HB-onderwijsaanbod op dezelfde locatie. Inclusiviteit wordt zo geborgd. <https://ikbenhoogbegaafd.nl/voltijds-hoogbegaafden-onderwijs/>

⁵ Dit sluit volledig aan op het advies uit het SLO rapport “*Passend onderwijs voor begaafde leerlingen binnen samenwerkingsverbanden*” uit 2018 waarin wordt gepleit voltijd hb-onderwijs, niet alleen curatief, maar vooral ook preventief in te zetten.

Samenwerking schooldirecteuren & gesprekken met het ministerie

Schooldirecteuren zijn van nature geen lobbyisten of brieven-schrijvers. Wij zetten ons met hart en ziel in op de werkvloer. De knellende situatie van voltijd HB-onderwijs heeft echter te veel impact in het leven van de hoogbegaafde kinderen in Nederland. Daarom heeft een aantal directeuren van scholen met een voltijd HB-onderwijsaanbod de handen ineengeslagen. Zij hebben op 13 januari 2021 een brief toegezonden aan het ministerie van OCW. Daarop is een aantal gesprekken gevoerd. Het ministerie van OCW heeft in deze gesprekken ondubbelzinnig erkend dat:

1. het reguliere onderwijs niet kan bieden wat een substantieel deel van de hoogbegaafde kinderen nodig heeft op het gebied van passend onderwijs.
2. Het reguliere onderwijs dit ook in de nabije of verre toekomst niet zal kunnen bieden.

De gesprekken zijn echter in oktober 2021 om onduidelijke redenen eenzijdig door het ministerie gestaakt.

Situatieanalyse voltijd HB-onderwijs Nederland door Loek Zonnenberg

Een aantal directeuren heeft daarop Loek Zonnenberg⁶, voormalig partner bij McKinsey & Company, opdracht gegeven een situatieanalyse van primair voltijd HB-onderwijs in Nederland op te stellen (**zie bijlage**). Onderdeel van deze situatieanalyse is een onderzoek onder de ouders van 361 kinderen uit het voltijd HB-onderwijs. Zonnenberg toont in zijn eindrapport overtuigend aan dat:

- reguliere basisscholen, zelfs met plusvoorzieningen, niet passend zijn voor een zeer aanzienlijk deel van de HB-populatie en dat er noodzaak is voor meer voltijd HB-onderwijs.
- het realiseren van voldoende en kwalitatief goed passend voltijd HB-onderwijs ernstig onder druk staat. Dit brengt het voortbestaan van voltijd HB-scholen al op korte termijn in gevaar.

Zonnenberg heeft in zijn rapport belangrijke **oplossingsrichtingen** opgenomen voor het versterken van het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen en daarmee voor het versterken van onze toekomstige kenniseconomie en het terugdringen van de thuiszittersproblematiek. Een belangrijke eindconclusie van het verslag is allereerst dat op de kortst mogelijke termijn scholen die voltijd HB-onderwijs bieden en in hun bestaan worden bedreigd financieel worden ondersteund. Daarnaast is structureel 135-165 miljoen euro per jaar nodig is voor voltijd HB-onderwijs bovenop de gemiddelde reguliere lumpsum van 6100 euro per leerling. Dit bedrag is niet disproportioneel t.o.v. de gelden voor S(B)O⁷. Bovendien voorkomt deze investering een groot deel van de maatschappelijke kosten van HB-thuiszitters. Ten slotte is het een investering in de talenten van HB-kinderen! Het zijn de artsen, kunstenaars, artiesten, wetenschappers, schrijvers en ingenieurs van morgen. Zij kunnen een brede bijdrage leveren aan de uitdagingen waar onze maatschappij voor staat. Voor ons als schooldirecteuren is de impact van voltijd HB-onderwijs op levens van hoogbegaafde kinderen en hun gezinnen op dit moment echter het allerbelangrijkste.

---

⁷ Zie bijlage: Rapport Zonnenberg – Schema 9 “*additionele jaarlijkse gelden voor niet-regulier PO*” pag. 50

Enkele opmerkingen van ouders van hoogbegaafde kinderen uit het rapport⁸;

- Wanneer er geen voltijd HB-onderwijs was geweest, was mijn kind er niet meer geweest.
- Toen mijn kind hoorde dat het op een wachtlijst stond, zei het tegen mij: “waarom leef ik eigenlijk nog? Niemand snapt mij.”
- Alleen als het kind helemaal is vastgelopen, wordt er door het SWV geacteerd. Dan is het kind al ernstig beschadigd.
- We hebben alles geprobeerd, maar alleen voltijd HB-onderwijs werkte voor mijn kind

Bovenstaande opmerkingen hebben geen toelichting nodig. Zonnenberg onderstreept in zijn rapport dat **geen steun voor publiek HB PO direct leidt tot meer thuiszitters en op termijn tot voltijd primair onderwijs voor hoogbegaafden op particuliere scholen. En daarmee tot kansengelijkheid. Dat mogen we niet laten gebeuren!**

Verzoek scholen met voltijd HB-onderwijsaanbod

Daarom verzoeken wij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, alsmede de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs;

1. Zorgvuldig kennis te nemen van de inhoud van deze brief en het bijgevoegde rapport van Loek Zonnenberg
2. De oplossingsrichtingen zoals genoemd in het rapport van Loek Zonnenberg (p.12) volledig over te nemen en uit te werken, danwel in ieder geval alle scholen met een voltijd HB-onderwijsaanbod op de kortst mogelijke termijn directe structurele financiële ondersteuning te bieden. Dit teneinde het omvallen van deze scholen en daarmee thuiszitters op korte termijn te voorkomen.
3. De directeuren van scholen voor voltijd HB-onderwijs te betrekken bij de uitwerking en uitvoering van oplossingen op het gebied van hoogbegaafdheid en onderwijs.
4. De inhoud van deze brief en het rapport nader te mogen toelichten in een gesprek.

Wij verzoeken de leden van de Commissie Onderwijs van de Tweede Kamer:

1. Al hetgeen hierboven sub 1 t/m 4 reeds is genoemd, alsmede de oplossingsrichtingen zoals genoemd in het eindrapport van Loek Zonnenberg (p.12) te bespreken tijdens het Commissiedebat Passend Onderwijs d.d. 30 maart as.

Tenslotte nodigen wij u allen van harte uit een bezoek te brengen aan een van onze scholen. Niemand kan beter uitleggen wat deze vorm van onderwijs voor hen betekent dan de kinderen zelf. Het gaat om hun schooltijd en hun toekomst en daarmee de toekomst van Nederland!

---

⁸ Zie bijlage: rapport Zonnenberg - quotes in Schema 7i “de stem van de ouders” p.32 t/48

Wij kijken uit naar uw reactie op deze brief.

Met vriendelijke groet,

Ingeborg de Wolff
Directeur BS Kronenburgh
Rijswijk

Marjolein Kraal
Directeur Da Vinci
Eemland - Amersfoort

Bert Wierenga
Directeur Quadratum
Rotterdam

Caroline Beijers
Directeur Christiaan Huygens
Flevoland

Ps. Meer informatie vindt u op de website www.hbscholen.nl. Voor het maken van een afspraak en voor verdere informatie kunt u contact opnemen met Eline Zeilmaker (info@hbscholen.nl), coördinator van deze brandbrief namens de betrokken directeuren.